

Олег Заярний, к. ю. н.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ СОЦІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ, ЩО ІСНУЮТЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ, ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ АДМІНІСТРАТИВНО- ДЕЛІКТНОЇ ПОЛІТИКИ: КОНЦЕПТУАЛЬНО- ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

Oleh Zaiarnyi, PhD in Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

PROVIDING ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION OF SOCIAL VALUES OPERATING IN INFORMATION SPHERE AS A HIGH PRIORITY OF ADMINISTRATIVE AND TORT POLICY: CONCEPTUAL AND PRACTICAL ASPECTS

This article examines some of the most important directions in the administrative and tort policy of the state – providing administrative and legal protection of social values operating in the information sphere. The author defines peculiarities of the subject, content and subject-object structure of this direction of public policy and describes social and legal nature of the relevant state activity. Some amendments to the legislation of Ukraine to improve the mechanism of administrative and legal protection of information rights, freedoms and lawful interests of individuals, information security and information law and order in general are proposed.

The article emphasizes that key criterion for distinguishing administrative and legal protection of social values that exist in the information sphere from administrative and legal protection is the commission of administrative and information offence, whose emergence leads to the possibility of using subjective methods of public rights protection and bringing perpetrators to administrative responsibility. However, as an independent direction of administrative tort policy in the information sector, providing of administrative and legal protection should be of static nature which is predetermined by the direct focus of this area of public policy on the maintenance of information law and order in the limits set by law.

Key words: administrative and tort policy in information sphere, administrative and information offense, administrative and legal protection, public policy, information sphere, social values.

Постановка проблеми. Орієнтація державної політики на розбудову України як демократичної, правової, соціальної держави вимагає інституційного реформування чинного законодавства на основі переоцінки пріоритету соціальних цінностей, забезпечення яких є основним змістом діяльності держави. Така тенденція є характерною і для адміністративно-деліктної політики держави, що здійснюється в інформаційній сфері.

Для досягнення цілей цієї статті ми будемо виходити з розуміння змісту поняття «адміністративно-деліктна політика в інформаційній сфері», як: «Виражена в передбачених законодавством України правових формах діяльність держави щодо нормативного встановлення ознак складів адміністративних інформаційних правопорушень, формування та реалізація комплексу організаційно-правових засобів профілактики адміністративної деліктності в межах національного інформаційного простору, вироблення стратегії усунення причин та умов, які

сприяють її розвитку, забезпечення охорони інформаційних прав особи у відносинах з публічною адміністрацією, недопущення поширення загроз для національної інформаційної безпеки»¹.

Прийнятий 07.12.1984 року Кодекс України про адміністративні правопорушення, (далі – КУпАП), незважаючи на задекларованість у ст. 1 у якості пріоритетного завдання адміністративно-деліктного законодавства забезпечення охорони соціальних цінностей, які існують у відносинах громадян, юридичних осіб з публічною адміністрацією², водночас зробив акцент на карну, профілактичну діяльність держави. Це обумовило широку підтримку в юридичній літературі погляду, згідно з яким, формування та реалізація адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері переважно пов'язується з діяльністю по запобіганню вчинення адміністративних правопорушень^{3,4}.

Між тим, як слідує зі змісту положень, передбачених у ч. 3 ст. 3 Конституції України від 28.06.1996 року № 254к/96ВР, основним обов'язком держави є утвердження та забезпечення прав і свобод людини⁵, що обумовлює соціально-правову сутність змісту діяльності держави.

Постановка в нормах Конституції України основного акценту в діяльності держави на утвердження та забезпечення правомірного функціонування визнаних суспільством найважливіших соціальних цінностей тягне за собою зміну в пріоритетах напрямів адміністративно-деліктної політики. В умовах інтенсивного розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій, прискорення процесів інформатизації діяльності публічної адміністрації, в межах інформаційної сфери одним з найбільш пріоритетних напрямів стає адміністративно-правова охорона соціальних цінностей, які здатні задовольнити правомірні інтереси і потреби учасників інформаційних відносин.

Цілями цієї статті є дослідження концептуально-прикладних проблем забезпечення адміністративно-правової охорони соціальних цінностей, призначених для задоволення правомірних інтересів та потреб учасників інформаційних відносин, як одного з напрямів адміністративно-деліктної політики держави, виявлення особливостей його здійснення в умовах перебігу євроінтеграційних процесів, формулювання окремих пропозицій з удосконалення адміністративно-деліктного законодавства України, що діє в інформаційній сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. порушена у цій роботі проблематика була предметом досліджень багатьох вчених та практиків: І. Л. Бачіло, О. О. Леонідової, В. А. Ліпкана, Ю. Є. Максименка, В. І. Олефіра, О. В. Полушкіна, І. М. Сопілко, О. В. Чуприни та інших. Разом з тим, в умовах поглиблення впливу процесів інформатизації на діяльність публічної адміністрації, з одночасним розвитком адміністративної інформаційної деліктності, з'являються все нові і нові проблеми, пов'язані з правовим забезпеченням адміністративної охорони соціальних цінностей, що існують в інформаційній сфері, які вимагають наукового дослідження та практичного вирішення.

Виклад основного матеріалу. Закладаючи правові основи адміністративно-деліктної політики держави, КУпАП⁶ аналогічно до положень актів адміністративно-деліктного законодавства багатьох інших країн⁷ розкриває цілі та завдання держави у відповідній сфері правового регулювання через категорію «завдання законодавства про адміністративні правопорушення».

¹ Заярний, О. (2016). Поняття та предмет адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері: доктринальний і нормативний аспекти. *Національний юридичний журнал: Теорія і практика*, 2(18), 50.

² Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. Додаток до № 51(1123) (з наступними змінами та доповненнями).

³ Чуприна, О.В. (2013). Попередження адміністративних порушень права особи на інформацію. *Юридичний вісник України*, 1(26), 78.

⁴ Полушкин, А.В. (2009). Информационное правонарушение: понятие и виды: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. Административное право и процесс. Финансовое право. Информационное право. Екатеринбург, 7.

⁵ Конституція України 1996 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 30 (141) (з наступними змінами та доповненнями).

⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. Додаток до № 51(1123) (з наступними змінами та доповненнями).

⁷ Кодекс Латвійської Республіки об административних нарушениях 1984. <[www.stopcriminal.lv/sk/.../749BC5576D4D811DC22579AF005EA325?...>; Кодекс Республіки Казахстан об административных правонарушениях 2014. *Казахстанская правда*; Кодекс Республіки Беларусь об административных правонарушениях 2010. *Національний центр правової інформації Республіки Беларусь*. <\[www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=230041>\]\(http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=230041\)](http://www.stopcriminal.lv/sk/.../749BC5576D4D811DC22579AF005EA325?...)

Розвиваючи положення ст. ст. 3, 8, 21, 22, 32, 34 Конституції України¹, КУпАП² через призму завдань законодавства України про адміністративні правопорушення визначив у якості одного з пріоритетних напрямів адміністративно-деліктної політики охорону прав і свобод та законних інтересів особи від протиправних посягань з суб'єктів владних повноважень, їх посадових, службових осіб, інших учасників публічно-правових відносин.

Результатом розвитку такої законодавчої лінії є включення нормами КУпАП до змісту поняття «адміністративно-правова охорона» діяльності щодо виявлення, фіксації, припинення та недопущення у майбутньому адміністративних правопорушень, усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню, відновлення порушених прав, законних інтересів потерпілих, а також застосування до суб'єктів адміністративних правопорушень передбачених законом заходів адміністративної відповідальності³.

Близькою до зазначеної думки є позиція О. О. Леонідової, яка визначає охорону права особи на інформацію як: «Систему заходів та засобів, що застосовуються уповноваженими на те органами і посадовими особами, спрямованих на запобігання, припинення правопорушень, які виникають у сфері телекомунікацій, та притягнення винних до адміністративної відповідальності»⁴.

Такі наукові погляди ґрунтуються на основі системного тлумачення норм, включених до КУпАП, за буквального змістом яких усі наведені вище види державно-владної діяльності підпадають під зміст поняття «адміністративно-правова охорона».

Законодавство України для позначення напрямів адміністративно-деліктної політики поряд з поняттям «адміністративно-правова охорона» застосовує поняття «запобігання адміністративних правопорушень» та «захист прав, законних інтересів фізичних осіб, прав, інтересів юридичних осіб від протиправних посягань з боку суб'єктів владних повноважень, їх посадових, службових осіб, інших суб'єктів наділених владними управлінськими функціями в тому числі на виконання делегованих повноважень».

Виокремивши за межі адміністративно-правової охорони діяльність по запобіганню адміністративних правопорушень, захисту суб'єктивних прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, законодавець фактично пов'язав реалізацію першого з названих напрямів адміністративно-деліктної політики з забезпеченням встановленого законом правового режиму соціальних цінностей, які перебувають під правовою охороною держави від можливих посягань з боку суб'єктів владних повноважень, їх посадових, службових осіб, інших учасників публічно-правових відносин.

Разом з тим, неоднозначний законодавчий підхід до розуміння змісту поняття «адміністративно-правова охорона» в контексті напрямів адміністративно-деліктної політики став приводом для розвитку наукової дискусії щодо визначення його змісту, а також вирішення проблеми про співвідношення з поняттям «адміністративно-правового захисту».

Існуючі у доктрині адміністративного права погляди щодо порушеної проблематики в юридичній літературі прийнято умовно об'єднувати у два основні концептуальні підходи – широкий та вузький⁵.

Адміністративно-правова охорона у вузькому розумінні являє собою статичний позитивний стан механізму адміністративно-правового регулювання, спрямований на попередження правопорушень, усунення порушень, що допускаються публічною адміністрацією з метою забезпечення прав, свобод та правомірних публічних інтересів фізичних і юридичних осіб, належного функціонування громадянського суспільства і держави.

У широкому розумінні, адміністративно-правова охорона утворюється з елементів

¹ Конституція України 1996 (Верховна Рада України). *Відомості Верховної Ради України*, 30 (141) (з наступними змінами та доповненнями).

² Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984. *Відомості Верховної Ради УРСР*. Додаток до № 51(1123) (з наступними змінами та доповненнями).

³ Ещук, О. (2013). Адміністративно-правова охорона и адміністративно-правова защита: общее и частное. *Закон и жизнь*, 10/3, 51-52.

⁴ Леонідова, О.О. (2010). *Адміністративна відповідальність за проступки в сфері телекомунікацій*: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.07. Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право. Харків.

⁵ Кожура, Л.О. (2015). Адміністративно-правова охорона та захист: поняття та співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету / Серія ПРАВО, випуск 35, частина I, том 2*, 119.

адміністративно-правового захисту та охорони у вузькому розумінні. Визначаючи зміст поняття «адміністративно-правова охорона» у широкому розумінні, вчені-адміністративісти до його змісту включають також діяльність з відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, що здійснюються засобами адміністративного права з можливістю застосування заходів адміністративного примусу¹.

Поряд з наведеними концептуальними підходами, в юридичній літературі існує погляд, згідно з яким поняття «адміністративно-правова охорона» та «адміністративно-правовий захист» охоплюють своїм змістом два послідовних, взаємопов'язаних юридичних механізмів, які об'єднуються спільним призначенням – необхідністю забезпечення публічного правопорядку, недопущення вчинення правопорушень та відновлення порушених прав, свобод чи законних інтересів учасників публічно-правових відносин.

Як зазначає Л. О. Кожура, охорона прав включає групу заходів, які здійснюються до моменту порушення прав, законних інтересів особи. Це заходи і щодо запобігання порушення, і з недопущення та усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню. В свою чергу, на думку Л. О. Кожури, захист включає безпосередньо заходи, які вживають уповноважені суб'єкти публічної адміністрації, після встановлення факту порушення прав та законних інтересів особи².

Узагальнення концептуальних підходів розуміння сутності адміністративно-правової охорони через призму норм ст. 1 КУпАП³ та ч. 1 ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України, (далі – КАС України)⁴ дає нам підстави розглядати позначувальний цим поняттям напрям адміністративно-деліктної політики, як систему організаційно-правових та соціально-економічних заходів, що формуються й реалізуються спеціально-уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації чи окремими громадськими об'єднаннями, метою застосування яких є підтримання існування соціально важливих цінностей в межах встановлених їх правовими режимами, а також недопущення виникнення правових конфліктів за участю суб'єктів публічної адміністрації, шляхом забезпечення дотримання кожним суб'єктом правовідносин встановлених обмежень, дозволів чи заборон, чинних у національному правовому просторі.

В такому контексті Адміністративно-правовий захист може розглядатися, як передбачена актами законодавства України діяльність уповноважених суб'єктів владних повноважень, окремих громадських об'єднань та професійних суб'єктів надання юридичної допомоги, яка полягає у застосуванні передбачених законом способів захисту прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб і має на меті припинення протиправних рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень, інших осіб, на яких законом покладено здійснення владних, управлінських функцій, в тому числі делегованих повноважень, відновлення встановленого законом правового режиму охоронюваних соціальних цінностей.

Запропоноване авторське розуміння змісту понять «адміністративно-правова охорона» та «адміністративно-правовий захист» вказує на те, що першим з них позначається переважно статична діяльність держави, яка набуває динамічних властивостей разом з вчиненням адміністративного правопорушення, інших протиправних дій, які є підставою для застосування заходів адміністративного примусу. В свою чергу, діяльність держави в особі уповноважених органів, яка охоплюється поняттям «адміністративно-правовий захист» завжди має динамічний характер та відображає індивідуальну спрямованість правових інструментів захисту суб'єктивних прав та законних інтересів особи, встановлених правових режимів охоронюваних державою соціальних цінностей.

Статична сутність механізму адміністративно-правової охорони поряд з динамічною адміністративно-правового захисту, як виду офіційної діяльності держави дає нам підстави розділити думку Р. О. Куйбиди та О. М. Пасенюка, відповідно до якої: «У переважній більшості

¹ Галуцько, В.В. (2011). Административное право Украины: учебное пособие в 4-х томах. Херсон: ХМТ. Том 1: *Общее административное право*, 242-247.

² *Науковий вісник Ужгородського національного університету / Серія ПРАВО, випуск 35. частина I. том 2*, 119-120.

³ *Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984. Відомості Верховної Ради УРСР. Додаток до № 51(1123) (з наступними змінами та доповненнями).*

⁴ *Кодекс адміністративного судочинства України 2005 (Верховна Рада України). Відомості Верховної Ради України, 35–36 –37, 446.*

випадків захист прав, свобод та інтересів осіб є наступним, тобто передбачає наявність встановленого судом факту їх порушення»¹.

Визнання за встановленим судом фактом порушення прав та законних інтересів особи значення розмежувальної лінії між адміністративно-правовою охороною та захистом одержало підтримку серед вчених-правознавців.

Так, на думку, М. І. Матузова, у юридичному значенні поняття «охорона» та «захист» - це не одне і те саме оскільки охороняються соціальні цінності постійно, а захищаються лише у випадку порушення².

Таку ж позицію розділяє Є.О. Гідана думку якого, саме факт порушення прав та законних інтересів є змістоутворюючою підставою для розмежування понять «охорона» та «захист», а відповідно, правових механізмів, що ними позначаються³.

Розвиток наведених поглядів в аспекті дослідження напрямів адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері показує, що юридичною межею для поділу і, водночас, цементуючою ланкою механізму адміністративно-деліктного регулювання інформаційних відносин виступає юридичний факт вчинення адміністративного інформаційного правопорушення, в діаметрі якого повинні розвиватися адміністративно-правова охорона та адміністративно-правовий захист соціальних цінностей, існуючих в інформаційному суспільстві. Однак, побудова такого механізму з урахуванням вказаного критерію потребує внесення до чинного в Україні адміністративно-деліктного законодавства окремих змін та доповнень, які відображають сучасні досягнення правової доктрини у сфері адміністративно-деліктного регулювання різних видів суспільних відносин.

Зокрема, з метою проведення юридичного розмежування діяльності адміністративно-правової охорони та адміністративно-правового захисту існуючих в інформаційній сфері соціальних цінностей від протиправних посягань з боку суб'єктів владних повноважень, їх посадових, службових осіб, інших учасників інформаційних відносин, положення ст. 1 КУпАП після слів «Завданням Кодексу України про адміністративні правопорушення є охорона» доповнити словами: «Та захист».

Поєднання в структурі механізму адміністративно-деліктного регулювання матеріально-правових та процесуально-правових норм свідчить про невичерпність проблеми законодавчого врегулювання розмежування адміністративно-правової охорони та адміністративно-правового захисту, як самостійних напрямів адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері лише окремими змінами до КУпАП.

На наш погляд, з метою спрощення процедур застосування заходів адміністративного примусу та способів захисту суб'єктивних прав у справах адміністративної юрисдикції, підвищення профілактичних властивостей заходів адміністративної відповідальності, які застосовуються за адміністративні правопорушення, КАС України та КУпАП слід доповнити правовими нормами такого змісту:

Статтю 4 КАС України доповнити частиною третьою, виклавши її у такій редакції: «3. У випадку, якщо відповідно до цього Кодексу справа про визнання протиправним рішення, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, його посадової та службової особи, інших осіб, які здійснюють владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень за правилами встановленої підвідомчості та підсудності віднесена до категорій справ, підвідомчим судам України, до повноважень цих судів належить вирішення питання про застосування до винної особи (осіб) передбачених законом покарань за вчинене адміністративне правопорушення». При цьому, у частині третій статті 17 КАС України пункт третій слід виключити у зв'язку із запропонованими до ст. 4 КАС України змінами.

Такі зміни до КАС України обумовлюють необхідність виключення з положень КУпАП правових норм, які відносять до підвідомчості органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування справи про накладення адміністративних стягнень за рішення, дії чи бездіяльність, протиправність яких встановлюється в судовому порядку.

¹ Пасенюк, О.М. (кер. авт. кол.) (2009). *Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар*. Київ: Юрінком Інтер, 4.

² Матузов, Н.И. (1986). *Правовая система и личность*. Саратов: Издательство Саратовского университета, 44.

³ Гіда, Є.О. (2005). Права людини (охорона і захист). Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. – Київ: Ін Юре, Т. 2. *Права людини у контексті поліцейської діяльності*, 759.

Таким чином, забезпечення адміністративно-правової охорони та адміністративно-правового захисту існуючих в інформаційній сфері соціально важливих цінностей, як напрями адміністративно-деліктної політики держави мають постійний характер, зміст та спрямованість яких визначається цілями, завданнями діяльності держави на конкретному етапі механізму адміністративно-деліктного регулювання інформаційних відносин.

Юридична обумовленість змісту діяльності держави характером прав і свобод людини, гарантіями їх правового забезпечення має визначальне значення при формуванні і реалізації адміністративно-правової охорони як напрями адміністративно-деліктної політики в межах інформаційної сфери.

Конституційне визнання за кожною людиною і громадянином права на інформацію в широкому розумінні цього поняття потягло за собою виникнення для держави зобов'язань щодо створення рівних умов доступу, збирання, зберігання, обробки та захисту інформації, здійснення комплексу правових та організаційних заходів для недопущення, обмеження чи оспорювання відповідних прав з боку суб'єктів владних повноважень, їх посадових та службових осіб, інших суб'єктів публічно-правових відносин. За своєю природою такі зобов'язання походять з міжнародних угод, ратифікованих Україною та спрямовані на створення рівних умов доступу, використання чи поширення інформації, формування єдиних правил провадження інформаційної діяльності, утворення універсальної системи правових обмежень й заборон у сфері реалізації інформаційних прав особи.

Визнаючи за кожною людиною право на свободу переконань та їх вільне вираження, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права у ч. 3 ст. 19¹ та Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод² поряд з цим безпосередньо закріпили правило, згідно з яким, користування цими правами накладає на держави-учасниці особливі обов'язки та відповідальність. Зазначені міжнародно-правові акти пов'язують правові обов'язки та відповідальність про які йдеться в їхніх положеннях з встановленням на рівні національних законів обмежень права особи на свободу переконання, на вільне їх вираження на інформацію, запровадження системи покарань за порушення цих прав.

Згідно з положеннями ч. 2 ст. 10 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, здійснення права людини на свободу переконання та вільне його вираження, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може забезпечуватися такими обмеженнями, юридичними санкціями чи спеціальними умовами, які встановлюються законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду³.

Аналогічна нормативна лінія правового обґрунтування необхідності забезпечення охорони права особи на свободу переконань та вільне їх вираження відображена в положеннях ч. 3 ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права⁴. Однак, в нормах вказаного міжнародно-правового акту було закладено дещо інший підхід до визначення правових обмежень свободи переконання, законодавча необхідність встановлення яких, зокрема обґрунтовується: для поважання

¹ Міжнародний пакт о громадянских и политических правах (принят 16 декабря 1966 года, вступил в силу 23 марта 1976 года) 999. *Сборник договоров ООН (МППП)*. <http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml>.

² Конвенція про захист прав людини і основних свобод (схвалена 04 листопада 1950, вступила в силу 1953 року). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004>.

³ Конвенція про захист прав людини і основних свобод (схвалена 04 листопада 1950, вступила в силу 1953 року). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004>.

⁴ Міжнародний пакт о громадянских и политических правах (принят 16 декабря 1966 года, вступил в силу 23 марта 1976 года) 999. *Сборник договоров ООН (МППП)*. <http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml>.

прав і репутації інших осіб, охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення¹.

Системне тлумачення змісту наведених норм дає підстави вважати, що передбачені в положеннях міжнародно-правових актів обмеження права особи на вільне вираження своїх переконань та пов'язані з реалізацією цих обмежень обов'язки держави по встановленню юридичних санкцій, спеціальних дозволів чи процедур спрямовані на забезпечення в межах національного правового простору кожної держави охорони найважливіших соціальних цінностей, забезпечення життєво важливих інтересів та потреб суспільства.

Розвиток положень міжнародно-правових актів в аспекті виконання Україною міжнародних зобов'язань обумовлених конституційним проголошенням права кожного на інформацію, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, на невтручання в особисте сімейне життя, дозволяє виділити наступні складові забезпечення адміністративно-правової охорони, як напряму адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері:

1. Законодавче визначення видів соціальних цінностей, що підлягають адміністративно-правовій охороні з боку держави, встановлення системи правових засобів і процедур здійснення такої охорони.

2. Організація та проведення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення встановленого актами законодавства України правового режиму охоронюваних соціальних цінностей в межах інформаційної сфери, усунення причин і умов, які сприяють вчиненню адміністративних інформаційних правопорушень.

3. Законодавче закріплення виключного кола суб'єктів владних повноважень та громадських об'єднань, до компетенції яких належить здійснення заходів забезпечення адміністративно-правової охорони соціально важливих цінностей в інформаційній сфері, проведення координації взаємодії між цими суб'єктами.

4. Законодавче закріплення виключних підстав обмеження інформаційної діяльності та забезпечення узгодження з ними передбачених нормами адміністративно-деліктного законодавства правових заборон, а також складів адміністративних правопорушень, які мають місце в інформаційній сфері.

5. Законодавче формулювання та приведення у відповідність до потреб розвитку інформаційного суспільства, сучасного стану забезпечення інформаційної безпеки, адміністративних процедур і процесуальних стадій розгляду справ про адміністративні інформаційні правопорушення, удосконалення на цій основі системи адміністративних покарань за такі делікти.

Кожна з наведених складових забезпечення адміністративно-правової охорони, як напряму адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері розкриває окремі аспекти загальної стратегії діяльності держави по забезпеченню встановлених в нормах законодавства України параметрів існування охоронюваних соціальних цінностей, створення належних правових та організаційних умов для реалізації інформаційних прав і законних інтересів особи у відносинах з публічною адміністрацією.

Не зважаючи на переважно статичний характер охоронної функції держави, пов'язаний з її реалізацією напрям адміністративно-деліктної політики набуває динамічного змісту завдяки своїй зв'язаності з конституційно встановленими цілями та завданнями діяльності держави. Адже, здійснюючи функції з адміністративно-правової охорони соціальних цінностей, існуючих в інформаційній сфері, держава в особі уповноважених суб'єктів публічної адміністрації забезпечує виокремлення саме тих цінностей, надання доступу до яких громадянам та юридичним особам забезпечує задоволення їхніх правомірних інтересів і потреб, сприяє побудові інформаційного суспільства на засадах верховенства права, соціальної справедливості, пріоритету прав і свобод людини і громадянина тощо. На цій основі перед державою виникає стратегічне завдання, від рівня ефективності вирішення якої безпосередньо залежить стан забезпечення інформаційного правопорядку та інформаційної безпеки держави, ступень подолання цифрового розриву між рівнем світового розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій та інформаційного забезпечення діяльності публічної адміністрації в Україні. Сутність такого завдання полягає у законодавчому

¹ Конвенція про захист прав людини і основних свобод (схвалена 04 листопада 1950, вступила в силу 1953 року). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004>

закріпленні та забезпеченні практичної реалізації системи правових засобів спрямованих на створення необхідних умов з дотримання всіма учасниками інформаційних відносин суб'єктивних прав та законних інтересів осіб, що ними наділяються, запровадження у національний правовий простір правових дозволів, обмежень чи заборон, покликаних забезпечити здійснення інформаційної діяльності, обіг інформації різних видів відповідно до правомірних потреб та інтересів суспільства.

У процесі реалізації вказаних завдань адміністративно-деліктної політики перед державою виникає обов'язок по встановленню нормативних вимог до конкретних видів інформаційної діяльності, забезпечення обігу тієї чи іншої інформації спеціальними правовими режимами, а також нормативне закріплення ознак протиправних діянь, які визнаються адміністративними інформаційними правопорушеннями, встановлення системи покарань за їх вчинення.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави констатувати, що як один з напрямів адміністративно-деліктної політики, що здійснюється в інформаційній сфері забезпечення адміністративно-правової охорони являє собою офіційну стратегію діяльності держави, спрямовану на забезпечення нормального, правомірного функціонування охоронюваних законом соціальних цінностей, шляхом введення в національний правовий простір правових обмежень, дозволів чи заборон, спрямованих на усунення причин та умов, що сприяють виникненню інформаційно-правових конфліктів, а також застосування заходів адміністративного примусу, з метою запобігання протиправних діянь в інформаційній сфері, покарання осіб, які їх вчинили.

В умовах конституційного визнання за правами і свободами людини ключового значення для формування змісту діяльності держави, забезпечення адміністративно-правової охорони соціальних цінностей існуючих в інформаційній сфері поступово набуває значення пріоритетного напрямку адміністративно-деліктної політики, що здійснюється у національному правовому просторі України. Така тенденція є прямим наслідком виконання Україною міжнародних зобов'язань, щодо забезпечення правової охорони та захисту інформаційних прав, свобод та законних інтересів особи, необхідності створення рівних умов для провадження інформаційної діяльності на території України.

Разом з тим, як показує практика сучасного державотворення, для забезпечення повсюдної адміністративно-правової охорони соціальних цінностей, що існують в інформаційній сфері недостатньо самого факту зміни у пріоритетах цілей та завдань діяльності держави. Для цього вкрай необхідним є формування та реалізація державою послідовної, науково-обґрунтованої стратегії забезпечення адміністративно-правової охорони та захисту соціальних цінностей існуючих в інформаційній сфері, запобігання вчинення адміністративних інформаційних правопорушень. Своє юридичне закріплення, на наш погляд, вказана стратегія повинна знайти в Концепції адміністративно-деліктної політики, розробка та прийняття якої є одним з ключових завдань держави в умовах реформування адміністративно-деліктного законодавства, проведення реформи публічної служби, побудови в Україні інформаційного суспільства.

References:

1. Galun'ko, V.V. (2011). *Administrativnoe pravo Ukrainy: uchebnoe posobie v 4-h tomah* [Administrative law of Ukraine: a tutorial in 4 volumes]. Herson: HMT. *Tom 1: Obshhee administrativnoe pravo* [Volume 1: General administrative law] [in Russian].
2. Hida, Ye.O. (2005). *Prava liudyny (okhorona i zakhyst). Mizhnarodna politsejs'ka entsyklopediia: u 10 t.* [Human rights (security and protection). International Police Encyclopedia: in 10 volumes.] Kyiv: In Yure, Vol. 2. *Prava liudyny u konteksti politsejs'koi diial'nosti* [T. 2. Human rights in the context of policing] [in Ukrainian].
3. Eshhuk, O. (2013). *Administrativno-pravovaja ohrana i administrativno-pravovaja zashhita: obshhee i chastnoe* [Administrative-law security and administrative-law protection: general and particular]. *Zakon i zhizn'* [Law and Life], 10/3, 51-52 [in Russian].
4. Zaiarnyj, O. (2016). *Poniattia ta predmet administrativno-deliktnoi polityky v informatsijnij sferi: doktrynal'nyj i normativnyj aspekty* [The concept and the subject of administrative tort policy in the information sphere, doctrinal and normative aspects]. *Natsional'nyj iurydycheskyj zhurnal: Teoryia y praktyka* [National law magazine: Theory and Practice], 2(18), 50 [in Ukrainian].
5. *Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy 2005* [Code of Administrative Procedure of Ukraine 2005] (Verkhovna Rada Ukrainy). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine], 35–36 – 37, 446 [in Ukrainian].
6. *Kodeks Latvijskoj Respubliki ob administrativnyh narushenijah 1984* [Latvian Code of Administrative Violations 1984]. <www.stopkriminal.lv/sk/.../749BC5576D4D811DC22579AF005EA325?...> [in Russian].

7. Kodeks Respubliki Belarus' ob administrativnyh pravonarushenijah 2010 [Code of the Republic of Belarus of Administrative Offences 2010]. *Nacional'nyj centr pravovoj informacii Respubliki Belarus'* [The National Center of Legal Information of the Republic of Belarus]. <www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=230041> [in Russian].
8. Kodeks Respubliki Kazahstan ob administrativnyh pravonarushenijah 2014 [Code of the Republic of Kazakhstan on Administrative Offences 2014]. *Kazahstanskaja Pravda* [Kazakhstan Pravda] [in Russian].
9. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia 1984 [Code of Ukraine on Administrative Offences 1984]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR* [Bulletin of Verkhovna Rada of USSR]. Dodatok do № 51(1123) (z nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [Appendix to number 51 (1123) (With subsequent amendments)] [in Ukrainian].
10. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia 1984 [Code of Ukraine on Administrative Offences 1984]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady* [Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine] [in Ukrainian].
11. Kozhura, L.O. (2015). Administratyvno-pravova okhorona ta zakhyst: poniattia ta spivvidnoshennia [Administrative and legal protection and defense: the concept and relationship]. *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu / Serii PRAVO, vypusk 35. chastyna I. tom 2* [Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University / Series LAW, Issue 35 Volume 2 Part I.], 119 [in Ukrainian].
12. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovnykh svobod (skhvalena 04 lystopada 1950, vstupyła v sylu 1953 roku) [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (Approved November 4, 1950, came into force in 1953)]. *The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine*. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004> [in Ukrainian].
13. *Konstytutsiia Ukrainy 1996* [The Constitution of Ukraine 1996] (Verkhovna Rada Ukrainy). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine], 30 (141) (z nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [(With subsequent amendments)] [in Ukrainian].
14. Leonidova, O.O. (2010). *Administratyvna vidpovidal'nist' za prostupyky v sferi telekomunikatsij* [Administrative responsibility for offenses in the field of telecommunications]: dys. ...kand. iuryd. nauk. 12.00.07. Administratyvne pravo i protses. Finansove pravo. Informatsijne pravo [Thesis for PhD degree in Administrative Law and Procedure]. Kharkiv [in Ukrainian].
15. Matuzov, N.I. (1986). *Pravovaja sistema i lichnost'* [The legal system and personality]. Saratov: Izdatel'stvo Saratovskogo universiteta [in Russian].
16. Mezhdunarodnyj pakt o grazhdanskih i politicheskikh pravah (prinjat 16 dekabnja 1966 goda, vstupil v silu 23 marta 1976 goda) 999 [International Covenant on Civil and Political Rights (Adopted 16 December 1966, came into force March 23, 1976)]. *Sbornik dogovorov OON (MPGPP)* [Collections of UN Agreements]. <http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactpol.shtml> [in Russian].
17. Paseniuk, O.M. (ker. avt. kol.) (2009). *Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: naukovo-praktychnyj komentar* [Code of Administrative Procedure Ukraine: scientific and practical commentary]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
18. Polushkin, A.V. (2009). *Informacionnoe pravonarushenie: ponjatie i vidy* [Information offense: concept and types]: avtoref. dis. ... kand. jurid. Nauk [Thesis for PhD degree in Law]: 12.00.14. Administrativnoe pravo i process. Finansovoe pravo. Informacionnoe pravo [Administrative law and process. Financial law . Information Law]. Ekaterinburg [in Russian].
19. Chupryna, O.V. (2013). Poperedzhennia administratyvnykh porushen' prava osoby na informatsiiu [Prevention of administrative violations of the right to information]. *Yurydychnyj visnyk Ukrainy* [Legal Bulletin of Ukraine], 1(26), 78 [in Ukrainian].